

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст] / за ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 672 с.
2. Голов, С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі [Текст] : практ. посіб. / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К.: Лібра, 2001. – 839 с.
3. Сопко, В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством [Текст] : навч. посіб. / В.В. Сопко. – К.: КНЕУ, 2006. – 526 с.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 – 14 від 16.07.99 р. // Все про бухгалтерський облік. – 2002. – № 84. – С. 25–31.
5. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» №88 від 25 травня 1995 року. Режим доступу: [//zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95). – Заголовок з екрана (дата звернення 10.04.2014 р.).

УДК 657

Очеретна Марія
науковий співробітник
ДННУ «Академія фінансового управління»
м. Київ

СИСТЕМА НАГЛЯДУ ЗА ДОТРИМАННЯМ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Анотація

У статті розглянуто вимоги Європейського союзу щодо нагляду за фінансовою інформацією. Наведено досвід Німеччини у забезпеченні дотримання міжнародних стандартів фінансової звітності, який може бути корисним для України на шляху до вступу у Європейський союз і конвергенції вітчизняного законодавства з європейським.

Ключові слова: фінансова звітність, міжнародні стандарти, нагляд, фінансова інформація, інфорсмент.

Починаючи з січня 2012 року в Україні запроваджено обов'язкове застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) для публічних акціонерних товариств та інших суб'єктів суспільного інтересу. Це вагомий крок на шляху до підвищення якості фінансової звітності вітчизняних компаній. Проте, встановлення вимоги щодо застосування стандартів не обов'язково означає її дотримання. Дослідження [1] вказують, що ефект від запровадження МСФЗ більш помітний в тих країнах, де сформована потужна, функціонуюча правова система та система «інфорсменту» (забезпечення дотриманням вимог) МСФЗ.

В Україні суб'єкти господарювання подають фінансову звітність до Державної служби статистики України, центральних органів виконавчої влади, в сфері управління яких вони знаходяться, а також до органів, уповноважених на регулювання відповідних ринків. Здебільшого вони лише збирають дані фінансової звітності та використовують їх для статистико-аналітичних узагальнень або просто розміщують у себе на веб-сайті. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку здійснює перевірки діяльності емітентів цінних паперів з питань дотримання вимог законодавства про цінні папери та/або акціонерні товариства, проте перевірка дотримання стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності до їх компетенції не входить. Тобто питання інфорсменту МСФЗ в Україні не врегульовано.

В умовах прагнення України до вступу в Європейський союз (далі – ЄС) дослідження європейської системи інфорсменту МСФЗ дозволить використати набутий досвід для побудови надійної системи інформаційного забезпечення користувачів фінансової звітності, яка б відповідала вимогам ЄС та сьогодення.

Вимога до держав-членів ЄС вживати належних заходів для забезпечення дотримання МСФЗ компаніями міститься у Регуляторному Акті Європейського Парламенту та Ради від 19 липня 2002 року № 1606/2002 «Про застосування міжнародних стандартів фінансової звітності» [2, с. 4]. З метою підтримки країн з питань розробки загального підходу до нагляду за дотриманням вимог МСФЗ Актом був встановлений спеціальний орган – Комітет європейських органів з регулювання ринків цінних паперів (The Committee of European Securities Regulators – CESR). CESR визначив основні принципи наглядової діяльності в європейських країнах, затвердивши два стандарти: Стандарт 1 «Нагляд за дотриманням вимог до фінансової інформації в Європі» (CESR/03-0731) та Стандарт 2 «Координація наглядової діяльності» (CESR/03-317с2).

У 2010 році CESR було замінено Європейським органом у сфері цінних паперів та ринків (European Securities and Markets Authority – ESMA), який надає можливість обговорення практичного досвіду з питань нагляду за дотриманням МСФЗ через координаційні засідання європейських наглядачів (European Enforcers Coordination Sessions – EECS) – 39 європейських органів з 30 країн в Європейському економічному просторі (далі – ЄЕП).

EECS також сприяє гармонізації застосування МСФЗ в ЄЕП шляхом визначення областей, які не охоплені стандартами фінансової звітності або які можуть бути інтерпретовані зі значними розбіжностями, та направлення цієї інформації до Комітету з інтерпретації МСФЗ (International Financial Reporting Standards Interpretation Committee – IFRS IC) по мірі необхідності.

Безпосередній нагляд за лістинговими компаніями та їх фінансовою інформацією в країнах ЄЕП здійснюється національними компетентними органами (National Enforcers of financial information).

У відповідності зі статтею 24.1 Директиви ЄС «Про прозорість», в кожній державі-члені ЄЕП призначається компетентний орган для нагляду за фінансовою інформацією [3]. Здебільшого, наглядовими органами є органи з регулювання та нагляду за фінансовими ринками, комісії з цінних паперів та центральні банки. Також в якості одного з компетентних органів можуть призначатися інші регулятори: Орган з регулювання бізнесу (Данія), Рада з

фінансової звітності (Великобританія), біржі (Швеція), Орган з питань нагляду за аудитом та бухгалтерським обліком (Ірландія). В ряді країн нагляд здійснюють одночасно кілька органів, розподіляючи сфери нагляду або функції (Данія, Швеція, Німеччина, Італія, Португалія, Ірландія). В кількох країнах центральний банк здійснює нагляд одноосібно (Чехія, Литва, Словаччина).

Однією з країн, що мають потужну систему нагляду за дотриманням вимог до фінансової звітності є Німеччина.

Німеччина здійснила законодавче впровадження принципів нагляду, закладених у Стандарті 1 CCSR, у 2004 році прийняттям Закону про нагляд за фінансовою звітністю компаній [4]. Ним встановлено дворівневу систему нагляду. Перший рівень представляє призначена урядом приватна інституція – Рада із забезпечення дотримання стандартів фінансової звітності (Financial Reporting Enforcement Panel – FREP), яка є виконавчим органом, другий рівень – це державний нагляд, що здійснюється Федеральним органом з фінансового нагляду Німеччини (German Federal Financial Supervisory Authority- BaFin).

Усі лістингові компанії зобов'язані щорічно сплачувати внески на здійснення нагляду у розмірі 9 відсотків від суми біржового обороту їх цінних паперів. Крім цих внесків, відповідно до закону Німеччини «Про торгівлю цінними паперами» [5], діяльність BaFin та FREP фінансується за рахунок:

- 1) 68 % від третини обсягу операцій кредитних інституцій та установ;
- 2) 4 % від третини обсягу операцій біржових брокерів та підприємств, допущених до торгів, які не відносяться до пункту 1;
- 3) 9 % від результату від звичайної діяльності або валових надходжень від надання інвестиційних послуг або приватної торгівлі.

FREP ініціює перевірку у трьох випадках: якщо BaFin зробив запит на перевірку, якщо існують конкретні індикатори невиконання вимог стандартів (перевірка з причини) або без конкретних індикаторів (вибіркова перевірка).

Вибіркова перевірка здійснюється з урахуванням визначеного кола питань, що носять ризиковий характер і можуть вплинути на інтереси зацікавлених осіб, громадськості та отримання доходу компанією. Наприкінці кожного року FREP публікує на своєму сайті перелік сфер на яких акцентуватиметься увага при здійсненні вибіркової перевірки у наступному році.

При перевірці компанії з конкретних причин, сфера огляду обмежується розділами, щодо яких індикатори свідчать про порушення вимог.

Після здійснення перевірки FREP звітує перед відповідальною Палатою, яка визначає чи відповідає фінансова звітність компанії вимогам стандартів. Якщо Палата робить висновок, що звітність не містить помилок, вона повідомляє про це компанію та BaFin. Якщо Палата робить висновок, що звітність містить помилки, компанії пропонується опублікувати цей факт, інформацію про помилки та обґрунтування. Якщо компанія не погоджується із результатами перевірки та необхідністю їх публікації BaFin дає розпорядження провести державну перевірку компанії (2-й рівень нагляду) з метою підтвердження чи спростування висновку FREP. У разі підтвердження результатів BaFin віддає наказ про публікацію помилок.

Якщо в ході перевірки встановлено, що фінансова звітність має помилки, компанія повинна опублікувати інформацію щодо помилок і обґрунтування в

електронному Федеральному Віснику і міжрегіональній фінансовій газеті.

У 2013 році FREP здійснила 110 перевірок, з них – 98 вибірових. У 14% випадків фінансові звіти містили помилки. Це є кращим показником за минулорічний, який становив 16%. Загалом з 2010 року частка випадків виявлення помилок під час перевірок знизилась на 12 % [6].

Досвід Німеччини вказує на позитивний ефект від нагляду за дотриманням стандартів звітності щорічним зменшенням кількості виявлених в ній помилок. Загалом у ЄС до цього питання прикута значна увага регуляторів, оскільки інфорсмент МСФЗ є важливим елементом побудови надійної системи інформаційного забезпечення користувачів фінансової звітності. Врахування вимог ЄС сприятиме конвергенції вітчизняного законодавства з європейським.

Список використаних джерел

1. N. Christensen Mandatory IFRS Reporting and Changes in Enforcement. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://business.rice.edu/uploaded/Files/Faculty_and_Research/Academic_Areas/Accounting/papers/Paper_Hail.pdf
2. Regulation of the European Parliament and of the Council of 19 July 2002 N 1606/2002 on the application of international accounting standards [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R1606:20080410:EN:PDF>.
3. Directive 2004/109/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 2004 on the harmonisation of transparency requirements in relation to information about issuers whose securities are admitted to trading on a regulated market [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004L0109-20080320&from=EN>
4. Gesetz zur Kontrolle von Unternehmensabschlüssen vom 15. Dezember 2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gesmat.bundesgerichtshof.de/gesetzesmaterialien/15_wp/Bilanzkontrollgesetz/bgbl104s3408.pdf
5. Securities Trading Act on 09 September 1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bafin.de/SharedDocs/Aufsichtsrecht/EN/Gesetz/wphg_101119_en.html?nn=2821360#doc2684270bodyText108.
6. FREP Annual Activity Report 2013, 30 January 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.frep.info/docs/jahresberichte/2013/2013_tb_en.pdf

